

Varaani uimahallissa

Viime viikolla uimahallissa muutuin varaaniksi.

Se oli hyvin mieleenpainuva hetki. Ihminen oli sujut veden kanssa. Kauhoi luontevasti kroolia kuin olisi tehnyt sitä ikänsä. Evoluutioperinnön matelija-aivo-osa oli selvästi tullut tervehtimään, sanomaan ”hei, minä tässä, muistatko vielä”. Vähän niin kuin siinä tunnetussa sarjakuvassa, jossa 6-vuotias poika ilkkurisesti samastuu dinosauruksiin.

Tosin hauskaan assosiaatioon oli varmasti vaikuttanut kyllä muitakin ihmiselämän kehityspsykologiaa ja puitteita kuvaavia teoksia kuin sinänsä hieno Lassi ja Leevi. Osansa miellelyhtymässä oli isolla määrällä lehtiä, telkkariohjelmia ja YouTube-videoita, joita olen viime viikkoina tutkinut; asiantuntijoiden joukossa kuolleita ja eläviä filosofeja, historioitsija Y. Harari, astrofyysikko B. Moore, neurobiologi G. Hübner, jne.

Sillä niin kuin moni muu, toivoisin minäkin tässä kiihkeässä muutosvirrassa olevan mahdollista edes vähän ymmärtää – ja jopa osallistua päättämään – mitä kohti oikein ollaan menossa. Mikä ihminen ylipäätään on.

Ajatellako ihmistä ja hänen ”minäänsä” tunteineen, ajatuksineen, aistineen ja päätöksineen jonkinlaisena monimutkaisena algoritmilaskurina? Siis tietokoneena? Mikä siinä tapauksessa määrää ihmisen toimista ja voivatko ne periaatteet muuttua?

Ja onko käymässä niin, että teknologian ja biologian keinoin ihminen jalostaa itsestään parhaat resurssit ahmivan superlajin, jonka muutamat rik-

kaat edustajat lopullisesti syrjäyttävät heikompiensa? Vai joutuuko ihminen alun perin omatekemiensä koneiden komennettavaksi? Huomaa äkkiä olevansa itseään hienostuneemmassa seurassa ylijäämää ja kuolee kokonaan sukupuuttoon? Kuten itse on pyyhkinyt tieltään muita lajeja.

Aika hurjaa. Mitkä suunnat nyt näyttäytyvät-kään mahdollisina.

Osoitukset ihmislajin position horjumisesta koptilaneetan luomakunnan kruununa ovat syystä aikaansaaneet joukossamme polvien tutinaa, ennustuksia ennennäkemättömistä kamppailuista materiaalisista ja henkisistä varannoista. Esiintyy voimakkaita tunteita. Omituisiakin pelkoja. Jopa hysteriaa. Sekopäisyyttä.

Mutta on havaintoja myös järkevistä vakavamielisestä havahtumisesta. Käytöksestä, joka uskottavasti näyttää: halutessamme pystymme – ihme kyllä – liikkumaan pois päin liiallisuuksiin menneistä, tuottamiseen tähtäävistä, objektiivista maailmankuvista ja suostumaan ”osaksi joutain”. Muiden kanssa ja rinnalle.

Alkaa esimerkiksi olla valtioita, joiden lakien mukaan kaikkia eläimiäkin on kohdeltava tuntevina olentoina. Ja Wienissä on tästä kesästä lähtien turistikärryjä vetäville hevosille määrätty lyhennetty työaika plus kuumuusloma.

Murusia? Kyllä. Silti yhtä kaikki merkittäviä viitteitä aikaisempaa kypsemmistä selityksistä käsitteille ”elämän tarkoitus”, ”tavoiteltava”, ”oikea”, ”hyvä”.

Satu Taskinen